

KULTURSKOLAN OCH DE REGIONALA KULTURPLANERNA

En genomgång av de regionala kulturplanerna 2018

KULTURSKOLERÅDET

Kulturskolerådet är en ideell, partipolitiskt och fackligt obunden förening där kommuner samverkar för en tillgänglig och högkvalitativ kulturskoleverksamhet.

Vår vision är att alla barn och unga har likvärdiga möjligheter att utvecklas genom kulturutövande i verksamhet av hög kvalitet och tillgänglighet.

Kulturskolerådet | Hornsgatan 103 | 117 28 Stockholm
E-post: generalsekreterare@kulturskoleradet.se | www.kulturskoleradet.se

INNEHÅLL

SAMMANFATTNING	4
INLEDNING	6
SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	7
BARN OCH UNGAS RÄTT TILL KULTUR	8
KULTURSKOLAN OCH REGIONERNAS KULTURPLANER	9
DISKUSSION OCH SLUTSATSER	12
KÄLL- OCH REFERENSFÖRTECKNING	13

SAMMANFATTNING

Samtliga regioner som ingår i kultursamverkansmodellen har utarbetat regionala kulturplaner som med vägledning i de nationella målen för kulturpolitiken fastslår vilka målsättningar och områden som ska prioriteras regionalt. 2015 lät Kulturskolerådet göra en enklare genomgång av de regionala kulturplanerna i syfte att se vilken roll och utrymme musik- och kulturskolan getts i dem. 2018 gjordes en förnyad genomgång för att se om situationen förändrats.

Resultatet visar att kulturskolan överlag fortsatt har en relativt begränsad roll i de regionala kulturplanerna men med viss förstärkning på temat samverkan. Det är i nuläget något fler regioner som i sina planer nämner de vinster som ökad samverkan skulle kunna medföra. Östergötland, Örebro, Norrbotten, Västra Götaland och Västerbotten är regioner som i sina nya planer problematiserar och lyfter fram behov och ambitioner rörande stärkt samverkan inom kulturskoleområdet. Det handlar om bättre verksamhet, breddat utbud, ökad kvalitet och en bättre kompetensförsörjning.

Samverkan handlar både om samverkan mellan kulturskolor men också mellan kulturskolor och andra lokala och regionala kulturaktörer. I de planer där samverkan nämns är det dock fortsatt relativt oklart exakt vilket fokus den förstärkta kulturskolesamver-

kan ska ha och vilken eventuell roll som regionen kan spela i det arbetet.

Genomgången visar också att det fortsatt är relativt få som har mer omfattande skrivningar rörande kulturskolans roll i sina planer. Det finns i stort tre typer eller nivåer av skrivningar rörande kulturskolan i de regionala kulturplanerna. På den "lägsta" nivån hamnar de regioner som valt att framför allt beskriva kulturskolan som en del av den kulturella infrastrukturen. På mellersta nivån skulle man kunna nämna de som uttrycker övergripande ambitioner eller gör analyser kring kulturskolans utmaningar och behov men utan att uttrycka tydliga mål för den pågående planperioden. På den "högsta" nivån hamnar de regioner som har politiska ambitioner och mål som handlar om det mervärde den regionala nivån kan tillföra kulturskolorna i länets kommuner. De handlar då framför allt om ökad samverkan och samordning.

Samtliga regionala kulturplanerna ger fortsatt ett starkt stöd för prioritering av insatser för barn och unga. Ökat fokus på tillgänglighet, likvärdighet, delaktighet och inflytande för barn och unga lyfts fram i flera planer. Precis som i 2015 är det därmed fullt möjligt att kulturskolan skulle kunna tillskrivas en mer betydelsefull roll för att säkerställa kultur av, med och för barn i högre utsträckning av vad som är fallet i dagsläget.

INLEDNING

Sedan 2011 då kultursamverkansmodellen sjosattes har alla regioner med undantag för Stockholms län (som inte ingår i samverkansmodellen) utarbetat regionala kulturplaner. Dessa regionala kulturplaner ska med vägledning i de nationella målen för kulturpolitiken fastslå vilka målsättningar och områden som ska prioriteras regionalt. De nationella kulturmålen som fastslogs av riksdagen 2009 är följande:

”Kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska prägla samhällets utveckling. För att uppnå målen ska kulturpolitiken:

- *främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor,*
- *främja kvalitet och konstnärlig förnyelse,*
- *främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas,*
- *främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan,*
- *särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur”¹*

De regionala planerna fungerar i sin tur som underlag för statens bidragsgivning som Kulturrådet hanterar. Bidragsgivningen i form av verksamhetsbidrag styrs av *Förordning (2010:2012) om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet.*

Följande 20 regioner ingår i dagsläget i kultursamverkansmodellen och har regionala kulturplaner. De 14 regioner som är kursiverade har nya kulturplaner i relation till senaste genomgången 2015. Det är med andra ord sex regioner/landsting vars plan är densamma vid denna genomgång som vid genomgången 2015.

1. *Landstinget Dalarna (2016-2018)*
2. *Landstinget i Jönköpings län (2018-2020)*
3. *Norrbottnens läns landsting (2018-2021)*
4. *Region Blekinge (2018-2020)*
5. *Region Gotland (2017-2020)*
6. *Region Gävleborg (2016-2018)*
7. *Region Halland (2017-2020)*
8. *Region Skåne (2016-2019)*
9. *Region Värmland (2017-2019)*
10. *Region Västerbotten (2016-2019)*
11. *Region Örebro län (2016-2019)*
12. *Region Östergötland (2016-2019)*
13. *Regionförbundet Kronoberg (2018-2020)*
14. *Västra Götalandsregionen (2016-2018)*
15. *Landstingen Västernorrland (2015-2017)*
16. *Landstinget Västmanland (2015-2018)*
17. *Regionförbundet i Kalmar län (2015-2017)*
18. *Regionförbundet Jämtlands län (2015-2018)*
19. *Sörmland (2015-2017)*
20. *Uppsala län (2015-2018)*

¹ Regeringen, www.regeringen.se/sb/d/1897

SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR

Syftet med genomgången av de regionala kulturplanerna är att få en uppdaterad bild av vilket utrymme och vilket fokus som regionerna lagt på kulturskolan i sina planer nu (2018) i relation till 2015. Genomgången har gjorts med utgångspunkt i följande frågeställningar.

1. Vilken roll tillskrivs kulturskolan i de regionala kulturplanerna? Skiljer den sig från den roll de gavs i förra kulturplanerna och i så fall på vilket sätt?

2. Hur ser skrivningarna ut hos regioner som valt att inkludera kulturskolan i sina regionala kulturplaner?

3. Finns det mål och prioriteringar i de regionala kulturplanerna där kulturskolan skulle kunna ges en central roll – exempelvis gällande kultur för barn och unga?

Genomgången har gjorts utifrån sökningar i planerna på ord som ”kulturskola” och ”musikskola” samt ”barn och unga” och där text relaterade till dessa sökord sedan noggrannare analyserats.

BARN OCH UNGAS RÄTT TILL KULTUR

Barn- och unga är fortsatt en prioriterad målgrupp i de regionala kulturplanerna. Samtliga planer innehåller fortfarande formuleringar som sätter barn och ungas rätt till kulturupplevelser och eget skapande i fokus. Det är svårt att säga om prioriteringen av barn och unga stärkts givet att det även i 2015 års genomgång var ett sådant uttalat fokus i många regioners planer.

Det är vanligt att ”barn och unga” är ett av flera horisontella perspektiv vilket innebär att ett fokus på barn och unga förväntas genomgå alla verksamheter som kulturplanen berör. I många kulturplaner ges också exempel på hur olika konst- och kulturområden når ut till barn och unga och vilka aktörer som är viktiga i det arbetet. Där lyfts ofta musik- och kulturskolan vid sidan om biblioteken fram som en viktig del av den kulturella infrastrukturen (läs vidare under nästa avsnitt).

Det är också relativt vanligt med koppling till formuleringar i FN:s konvention om

barns rättigheter. Möjligen är det till och med något vanligare än tidigare vilket i så fall knappast skulle vara förvånande då frågan om huruvida barnkonventionen skulle kunna omvandlas till lag aktualiserats på nationell politisk nivå.

Begreppet ”kulturell delaktighet” förekommer i flera planer eller berörs indirekt. Många regioner och landsting har ambitioner att stärka barn och ungas delaktighet och inflytande i kulturlivet. Region Värmlands kulturplan har exempelvis ”en ökad kulturell delaktighet” som underrubrik och genomgående tema. I Region Västerbottens kulturplan finns det exempelvis ett målområde (Mål 2) som lyder ”Främja barn och ungas delaktighet och inflytande i utvecklingen av kulturlivet”.

Sammanfattningsvis ger de regionala kulturplanerna fortsatt ett starkt stöd för verksamhet och insatser som prioriterar barn och unga och som tar barn och ungas idéer, tankar och behov på allvar.

KULTURSKOLAN OCH REGIONERNAS KULTURPLANER

I samtliga regionala kulturplaner som uppdaterats sedan 2015 nämns kultur- eller musikskolan. Ett sätt att beskriva vilken roll kulturskolan getts i planerna är att se i vilka kulturplaner som kulturskolan åtminstone delvis hanteras under en egen rubrik. I 4 av de 14 län/regioner som har nya planer i jämförelse med 2015 har kulturskolan ett eget avsnitt med egen rubrik. Det är en liten andelsmässig ökning i jämförelse med förra året då 4 av totalt 20 planer innehöll sådana rubriker. Totalt har nu alltså 6 av 20 aktuella kulturplaner egna kulturskolerubriker.

Utöver Kalmar och Västmanland som har samma planer som 2015 och därmed följaktligen också har kvar sina kulturskolerubriker, innehåller nu även nedanstående planer särskilda avsnitt om kulturskola. Norrbottens och Örebro län har precis som i deras föregående planer fortsatt kvar kulturskolerubriker. Region Värmland och Östergötland har i nuvarande planer lagt till egna rubriker för kulturskolan:

NORRBOTTEN: Under fokusområde Barn och unga finns "Kulturskola" som egen rubrik. Där konstateras det att det i samtliga fjorton av länets kommuner " [...] finns eller planeras för kulturskola/musikskola"² vilket gör att målet för förra planperioden är uppnått. I planen står det också att "Kulturskolans närvaro i varje kommun och möjlighet till

utveckling och breddning av innehåll, är den kanske enskilt viktigaste faktorn för barn och ungas möjligheter att själva få skapa och använda kulturella uttryck.

Under denna rubrik berörs också det regionala arbetet med kulturskola:

"I Norrbotten har kulturskolorna ett väl etablerat nätverk med återkommande träffar för att lösa gemensamma frågor. Gemensamma aktiviteter genomförs, såsom konferenser, kompetensutveckling för lärare och ett antal länsläger för elever. På grund av länets geografi är det en utmaning att kunna erbjuda ett brett utbud på respektive kulturskola och det kräver ofta samordning mellan kommunerna. Länets kulturskolor efterfrågar stöd från regional nivå för samordning av gemensamma, länsövergripande aktiviteter och kommunikation."³

Kulturskola nämns i övrigt under uppräkningsavsnittet om verksamheten hos kommunerna i länet och under beskrivning av olika kulturområden.

ÖREBRO LÄN: Örebro hade i sin tidigare plan som mål att de kommunala musik- och kulturskolorna skulle utveckla sitt samarbete för att förbättra samordningen och skapa fler

² Regional kulturplan Norrbotten (2018-2021), sid 13: <https://www.norrbotten.se/publika/ku/stku/Kulturplan/Kulturplan%20för%20Norrbotten%202018-2021.pdf>

³ Regional kulturplan Norrbotten (2018-2021), sid 13: <https://www.norrbotten.se/publika/ku/stku/Kulturplan/Kulturplan%20för%20Norrbotten%202018-2021.pdf>

länsövergripande satsningar. I nuvarande plan är ambitionerna om en regional kulturskole-satsning inte lika tydligt formulerade. Under ett eget kulturskoleavsnitt står nu bland annat: ”Kultur- och musikskolor ger barn och unga möjlighet att utveckla sitt eget skapande och är därför viktiga kulturaktörer i länets kommuner. De är också en viktig samverkanspart för förskola och skola”⁴. Det står också att ”Genom samverkan mellan kommuner i rekryterings- och kompetensfrågor kan kvaliteten också öka. Stärkt samverkan mellan kultur- och musikskolor samt civilsamhälle (studieförbund) är också viktigt för fortsatt utveckling.”⁵ Under rubriken musik finns det också ett mål för barn och unga som lyder: ”Länsmusiken avser att förstärka de pedagogiska insatserna och förbättra samverkan med skolor och musik- och kulturskolor i länets alla kommuner”⁶.

REGION ÖSTERGÖTLAND: I regionens uppdaterade plan har kulturskolefrågan getts mer utrymme än i förra planen. Under huvudrubriken barn och unga finns ett långt kulturskoleavsnitt som betonar vikten av samverkan för ökad kvalitet och bättre kompetensförsörjning:

"Länets kulturinstitutioner inom musikområdet, Östgötamusiken och Norrköpings symfoniorkester, arbetar redan idag med musik - och kulturskolorna, det sker till exempel med lovorkestrar. Det finns önskemål om att göra detta i ökad utsträckning vilket nämns i beskrivningen om Östergötlands mu-

⁴ Regional kulturplan Örebro (2016-2019), sid 25: https://www.regionorebrolan.se/Files-sv/Örebro%20läns%20landsting/Regional%20utveckling/Kultur/Kulturplan%202016-/Kulturplan_stor.pdf?epslanguage=sv
⁵ ibid.

⁶ Regional kulturplan Örebro (2016-2019), sid. 47: https://www.regionorebrolan.se/Files-sv/Örebro%20läns%20landsting/Regional%20utveckling/Kultur/Kulturplan%202016-/Kulturplan_stor.pdf?epslanguage=sv

sikliv. Utmaningen är att få till stånd samverkan mellan Östergötlands kultur - och musikskolor och kulturinstitutioner på lika villkor. Att inbegripa nya kulturformer inom ramen för kulturskolorna är en möjlighet att stärka infrastrukturen för olika konstområden. Norrköpings kulturskola kommer till exempel att prova att arbeta med främjarna för hemslöjd. För att förnya arbetet mellan kulturskolor, institutioner och regionala konsulenter behövs ett pilotprojekt. En annan utmaning som finns i hela landet är frågan kompetensförsörjning. Det utbildas för få musiklejare i förhållande till pensionsavgångar. SMOK (SIC) föreslår samarbeten med universitet och folkhögskolor kring detta".⁷

En prioriterad utvecklingsinsats för barn och unga är att ”utveckla samverkan mellan musik- och kulturskolor, regionen, institutioner och konsulentverksamheter i Östergötland”⁸. I planen står det också att flera kommuner, i de kommundialoger som föregått planen, lyft fram önskemål om ökad samverkan kring musik- och kulturskolorna mellan kommun och region, men också ökat samarbete med regionala kulturverksamheterna. En idé har även lyfts om att bibliotek samt musik- och kulturskolorna skulle kunna arbeta tillsammans med fritidshemsverksamheten.

REGION VÄRMLAND: I deras plan finns ett kortfattat avsnitt om musik- och kultursko-

⁷ Regional kulturplan Östergötland (2016-2019), sid. 47: https://wssext.regionostergotland.se/regsam/Kultur%20och%20kreativitet/Verksamhet/Kulturplan_2016-2019.pdf

⁸ Regional kulturplan Östergötland (2016-2019), sid. 48: https://wssext.regionostergotland.se/regsam/Kultur%20och%20kreativitet/Verksamhet/Kulturplan_2016-2019.pdf

lor under verksamhetsområdet konst- och kulturfrämjande verksamhet. Där konstateras följande:

"Den kommunala musik- och kulturskolan är en frivillig verksamhet som ofta erbjuder ämnen som musik, dans, drama och bild. Kulturskolan är en av de största kulturverksamheterna för barn och unga i länet och spelar en viktig roll för att ge barn och unga tillgång till olika estetiska uttrycksformer på sin hemort."⁹

Utöver dessa regioner som väljer att lyfta fram kulturskolans roll genom särskilda rubriker finns det också andra regioner med uttalade ambitioner och mål för kulturskolan. Västra Götaland skriver exempelvis i sin plan att kulturnämnden kommer att "[...] verka för en jämnare och mer rättvis tillgång till kommunala musik- och kulturskolor. Som utvecklingsinsats lyfter regionen även fram samverkan med kommunerna om kulturskolornas utveckling."¹⁰

Det förekommer också exempel på mer problematiserande formuleringar. Region Västerbotten skriver exempelvis följande om de 14 av 15 kommuner i länet som har kultur- eller musikskolor:

"Utmaningarna i kommunerna skiljer sig åt. Det kan till exempel handla om att kunna minska köerna och möta upp efterfrågan av undervisning i vissa instrument eller andra kulturformer som till exempel dans eller teater. Dialogerna visar att

samverkan mellan skolverksamhet och regional kulturverksamhet kan ge förutsättningar för att kultur kan bli en del av ett livslångt lärande, genom att bidra till att fler barn och unga under skoltid får ta del av kultur i olika former, möta professionella kulturskapare och ges möjlighet att utveckla det egna skapandet."¹¹

Det finns också regioner som lyfter fram samverkan mellan olika kulturaktörer, skola och kulturskola som viktigt för att säkra barn och ungas tillgång till ett brett spektrum av kulturuttryck. Region Gotland och Region Halland är exempel på regioner som har sådana typer av formuleringar i sina planer.¹²

I övriga kulturplaner är det främst i beskrivningen av regionens och kommunernas kulturella infrastruktur som musik- och kulturskolan nämns. Den ingår med andra ord i en övergripande beskrivning av det grundläggande breddutbudet av kultur(skapande) aktörer i regionen och då framför allt i relation till barn och unga. I vissa planer förekommer det också, i likhet med 2015, beskrivningar av inriktningen för verksamheten, det vill säga vilka konst- och kulturområden som länets kulturskolor erbjuder undervisning inom.

⁹ Region kulturplan Värmland (2017-2020), sid 35: <http://www.regionvarmland.se/wp-content/uploads/2017/02/Kulturplan-2017-2020.pdf>

¹⁰ Regional kulturplan Västra Götaland (2016-2019), sid 33: <https://alfresco.vgregion.se/alfresco/service/vgr/storage/node/content/workspace/SpacesStore/d15e71cb-67da-4dd9-895a-ebd9772c54e8/Västra%20Götalands%20regionala%20kulturplan%202016-2019.pdf?a=false&guest=true>

¹¹ Regional kulturplan Västerbotten (2016-2019), sid. 12 https://regionvasterbotten.se/wp-content/uploads/2017/02/vasterbottens_lans_kulturplan_2016-2019.pdf

¹² Regional kulturplan Gotland (2017-2020), sid. 49: <http://www.gotland.se/93281> och Regional kulturplan Halland (2017-2020). <http://www.regionhalland.se/PageFiles/6195/hallands-kulturplan-2017-20-web.pdf>

DISKUSSION OCH SLUTSATSER

Utifrån ovanstående enklare sammanställning skulle svaren på undersökningens frågeställningarna kunna summeras så här:

1. Vilken roll tillskrivs kulturskolan i de regionala kulturplanerna? Skiljer den sig från den roll de gavs i förra kulturplanerna och i så fall på vilket sätt?

Kulturskolan har överlag fortsatt en relativt begränsad roll i de regionala kulturplanerna men med viss förstärkning på temat samverkan. Det är i nuläget något fler regioner som i sina planer nämner de vinster som ökad samverkan skulle kunna medföra. Det handlar om bättre verksamhet, breddat utbud, ökad kvalitet och en bättre kompetensförsörjning. Samverkan handlar både om samverkan mellan kulturskolor men också mellan kulturskolor och andra lokala och regionala kulturaktörer. I de planer där samverkan nämns är det dock fortsatt relativt oklart exakt vilket fokus den förstärkta kulturskolesamverkan ska ha och vilken eventuell roll som regionen kan spela i det arbetet.

2. Hur ser skrivningarna ut hos regioner som valt att inkludera kulturskolan i sina regionala kulturplaner?

Det är fortsatt relativt få som har mer omfattande skrivningar rörande kulturskolans

roll i sina planer. Det finns i stort tre typer eller nivåer av skrivningar rörande kulturskolan i de regionala kulturplanerna. På den "lägsta" nivån hamnar de regioner som valt att framför allt beskriva kulturskolan som en del av den kulturella infrastrukturen. På mellersta nivån skulle man kunna nämna de som uttrycker övergripande ambitioner eller gör analyser kring kulturskolans utmaningar och behov men utan att uttrycka tydliga mål för den pågående planperioden. På den "högsta" nivån hamnar de regioner som har politiska ambitioner och mål som handlar om det mervärde den regionala nivån kan tillföra kulturskolorna i länets kommuner. De handlar då framför allt om ökad samverkan och samordning.

3. Finns det mål och prioriteringar i de regionala kulturplanerna där kulturskolan skulle kunna ges en central roll - exempelvis gällande kultur för barn och unga?

Barn och unga är fortsatt en prioriterad målgrupp i samtliga regioners kulturplaner. Precis som 2015 är det därmed fullt möjligt att kulturskolan skulle kunna tillskrivas en mer betydelsefull roll för att säkerställa kultur av, med och för barn i högre utsträckning än vad som är fallet i dagsläget.

KÄLL- OCH REFERENSFÖRTECKNING

Regeringen, <http://www.regeringen.se/sb/d/1897>

Regional kulturplan Gotland (2017-2020): <http://www.gotland.se/93281>

Regional kulturplan Halland (2017-2020): <http://www.regionhalland.se/PageFiles/6195/hallands-kulturplan-2017-20-web.pdf>

Regional Kulturplan Norrbotten (2018-2021): <https://www.norrbotten.se/publika/ku/stku/Kulturplan/Kulturplan%20för%20Norrbotten%202018-2021.pdf>

Regional kulturplan Västerbotten (2016-2019): https://regionvasterbotten.se/wp-content/uploads/2017/02/vasterbottens_lans_kulturplan_2016-2019.pdf

Regional kulturplan Västra Götaland (2016-2019): <https://alfresco.vgregion.se/alfresco/service/vgr/storage/node/content/workspace/SpacesStore/d15e71cb-67da-4dd9-895a-ebd9772c54e8/Västra%20Götalands%20regionala%20kulturplan%202016-2019.pdf?a=false&guest=true>

Regional Kulturplan Värmland (2017-2019): <http://www.regionvarmland.se/wp-content/uploads/2017/02/Kulturplan-2017-2020.pdf>

Regional kulturplan Örebro län (2016-2019): https://www.regionorebrolan.se/Files-sv/Örebro%20läns%20landsting/Regional%20utveckling/Kultur/Kulturplan%202016-/Kulturplan_stor.pdf?epslanguage=sv

Regional kulturplan Östergötland (2016-2019): https://wssex.regionostergotland.se/regsam/Kultur%20och%20kreativitet/Verksamhet/Kulturplan_2016-2019.pdf

KULTURSKOLERÅDET

